

ВИЗНАЧНІ ГЕТЬМАНИ

Петро Сагайдачний (Конашевич-Сагайдачний, бл. 1570–1622), козацький гетьман, видатний політичний, громадський і культурний діяч, підтримував Київське братство.

Походив з православної шляхти з Галичини, вихованець Острозької Академії. З початку XVII ст. перебував на Запорозькій Січі, де став спочатку обозним, кошовим отаманом, а згодом – гетьманом. Перетворив козацьке військо на регулярне, здійснив вдалі походи на Кримське ханство та Османську імперію.

У 1618 брав участь у поході польського королевича Владислава на Москву, де виявив військову мудрість та майстерність.

За допомогою Сагайдачного 1620 відновлено православну ієрархію в Речі Посполитій, скасовану після Берестейської унії 1596; висвячено київського митрополита Іова Борецького та єпископів. Разом з усім козацьким військом Сагайдачний записався до Київського Богоявленського братства, сприяв створенню українського культурного центру в Києві та наближенню козацької військової сили до духовенства й міщанства, піклувався про церкви, лікарні, школи.

Петро Сагайдачний очолював козацьке військо у переможній битві під Хотином 1620–21 рр., де був смертельно поранений отруйною стрілою. Похований у Києві.

Богдан Хмельницький (1595 – 1657)

Іван Мазепа (1639 – 1709)

Найбільш неоднозначна постать в українській історії і один з найвідоміших гетьманів України. Іван Мазепа правив Лівобережною Україною майже 20 років і після 40 років безперервних воєн це був час миру і процвітання нашої держави.

Іван Мазепа народився в сім'ї старости, який дав йому прекрасну освіту, якийсь час він навіть служив при дворі польського короля Яна Казимира, але через дуель змушений був повернутися в Україну, де отримав престижну посаду генерального писаря за гетьмана Дорошенка на Правобережній Україні. Та одного разу при виконанні дипломатичного доручення до татар був захоплений запорізькими козаками. З невідомої причини вони помилували його, відправивши у подарунок гетьману Самойловичу на ліву сторону Дніпра.

Мазепа показав себе великим дипломатом і незабаром отримав посаду генерального осавула в війську Лівобережного гетьмана. Самойлович так перейнявся до Мазепи і так став довіряти йому, що доручив виховання своїх дітей.

У 1687 році хтось написав на гетьмана анонімний донос і наступником Самойловича став Мазепа. Через кілька років Мазепа підтримав у черговому царському перевороті молодого царя Петра I. Досвідчений і хитрий політик Мазепа дуже вдало зав'язав дипломатичні стосунки з царем, і дуже наблизився до нього. Самодержець сильно довіряв порадам Мазепи і навіть говорив: "Швидше я не повірю ангелові, ніж Мазепі".

Але з початком Північної війни відносини між ними сильно погіршилися. Це було викликано, швидше за все політичними поглядами Петра який бачив в Україні лише джерело ресурсів і нещадно експлуатував український народ у війні. Тому й по ряду інших причин Мазепа з усім своїм штабом перейшов на бік шведського короля Карла.

Після поразки під Полтавою він Іван Мазепа емігрував до Молдови де і помер 2 жовтня 1709 року. За час свого гетьманства він всіляко підтримував культуру в Україні. За його сприяння Києво-Могилянській колегії присвоїли статус академії, він відремонтував і побудував на власні гроші 32 церкви.

Таким був Іван Мазепа – людина, до якої прислухалися царі і гетьмани за життя, і про яку співали анафема і називали антихристом після смерті.

Пилип Орлик

Пилип Орлик (1672—1742) — державний діяч і дипломат, генеральний писар у 1706—1710 рр., гетьман Війська Запорозького в 1710—1742 рр. у вигнанні. Походив з роду литовської шляхти, який мав чеське коріння. Високий рівень освіченості, здобутий у Віленському єзуїтському та Київському колегіумах, забезпечив Орлику швидке просування сходами канцелярської кар'єри: 1698 р. він стає кафедральним писарем Київської митрополії, 1700 р. — писарем Генеральної військової канцелярії, 1706 р. — генеральним писарем. Входячи до найближчого оточення Івана Мазепи, Орлик належав до числа його повірених («конфідентів»), виконуючи обов'язки особистого секретаря. Через його руки проходило таємне листування гетьмана з Карлом XII, польським королем Станіславом Лещинським, польськими магнатами та російськими можновладцями. Після Полтавської поразки разом із Мазепою і Карлом XII виїхав у Бендери.

У квітні 1710 р. був обраний гетьманом Війська Запорозького замість померлого Мазепи. Після елекції між новообраним гетьманом та старшиною було укладено політичну угоду, що окреслювала основні засади організації влади в козацькій державі — «Пакти й конституції прав і вольностей Війська Запорозького». У своєму прагненні звільнити Гетьманщину від російського панування Орлик спирався на підтримку Швеції, Туреччини та Кримського ханства. 1712 р. він звертається з відкритим маніфестом до європейських володарів, пишучи, що «козацька нація, що стогне під тиранським ярмом Москви, прагне лише того, щоб домогтися своєї волі». У 1714 р. залишає Бендери й перебирається до Швеції, але смерть його чільного союзника — Карла XII в 1718 р. — змушує шукати сприяння інших держав. Останні роки свого життя наполегливо працював над витворенням широкої антиросійської коаліції, розраховуючи на підтримку Туреччини, а також прихильного до нього Станіслава Лещинського і французького двору. Точна дата смерті невідома. Найімовірніше, помер у Яссах в 1742 р.